

СОЧИНСЬКИЙ А. Ціннісна основа громадської активності особистості / Сочинський А. // Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції (м. Житомир, 25 квітня 2023 р.) / Ред. колегія: Л.Котлова, С.Дмитрієва, С.Максимець / М-во освіти і науки України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, соц.-псих. факультет. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2023. – С. 260-262.

Сочинський Андрій Іванович
аспірант кафедри соціальної та практичної психології
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

ЦІННІСНА ОСНОВА ГРОМАДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Психологічні дослідження ціннісної сфери особистості спрямовані на вивчення того, які цінності людина вважає значимими у своєму житті, як вони формуються, як впливають на поведінку та як вони можуть змінитися внаслідок досвіду та життєвих обставин. Дослідження цінностей дають можливість краще зрозуміти, як людина створює свою ціль та орієнтується в житті, що може бути

260

корисно в різних сферах, зокрема і присвячуючи час громадській діяльності. Дослідження в цій сфері характеризуються різноманітністю трактування змісту дефініції та самої класифікації цінностей. Серед найбільш цитованих досліджень у ціннісній сфері особистості доцільно назвати праці таких науковців як М. Рокич, Ш. Шварц, А. Маслоу, Р. Дарендорф, Т. Парсонс, І. Кон, А. Ребер, М. Головатий та інші.

Так, М. Рокич виділяє два класи цінностей: термінальні (переконання в тому, що якась кінцева мета індивідуального існування (наприклад, щасливе сімейне життя, світ у всьому світі) з особистої та суспільної точок зору варте того, щоб до неї прагнути) та інструментальні (переконання в тому, що якийсь образ дій (наприклад, чесність, раціоналізм) є з особистої та суспільної точки зору кращим у будь-яких ситуаціях) [2, с. 8-9].

А. Маслоу визначає дві ключові групи цінностей: 1) Б-цінності (цінності буття) як вищі цінності, котрі властиві людям схильним до самоактуалізації (добро, істина, унікальність, справедливість, порядок і т.п.); 2) Д-цінності (дефіційні цінності) як нижчі цінності, які орієнтовані на задоволення конкретної потреби (мир, сон, відпочинок, безпека і т. д.) [1, с. 301].

Згідно з теорією Ш. Шварца, існує 10 основних цінностей, таких як конформність, традиції, доброта, універсалізм, самостійність, стимуляція, гедонізм, досягнення, влада, безпека. Ця теорія дозволяє досліджувати взаємозв'язки між цінностями та поведінкою, а також визначати, які цінності є важливими для різних людей та культури, відповідно класифікуючи їх як індивідуальні або соціальні [3, с. 12].

Узагальнюючи сучасні дослідження в цій галузі можна зазначити, що існує умовний поділ на два тлумачення в розумінні цінностей – нормативний, де цінності виступають як система соціально-моральних норм, якими має керуватися індивід у повсякденному житті (суспільні цінності) і суб'єктивний, де цінності визначаються як утворення, що задовольняють актуальні індивідуальні потреби людини (індивідуальні цінності).

При цьому інності, які складають основу громадянської діяльності, можуть відрізнитися залежно від культури та суспільства, в якому вони практикуються. Відповідне припущення підтверджується результатами рейтингового асоціативного дослідження, проведеного з 22 представниками і представницями громадських організацій Житомирської області. Відповідно, цінності, які часто асоціюються з громадянською активністю у представників громадського сектору, включають наступне:

1. Відповідальність: громадська активність передбачає взяття на себе відповідальності за свою громаду та проблеми, які її стосуються, що означає бути відповідальним за свої дії та активно працювати над рішеннями, які приносять користь загальному благу.
 2. Повага: ввічливість і повага до інших є важливими складовими громадянської діяльності, що передбачає необхідність поводитися з іншими з гідністю та добротою, незалежно від їхнього походження чи переконань.
- 261
3. Рівність: громадська діяльність часто передбачає просування рівності та справедливості в суспільстві, забезпечення рівного доступу всіх людей до можливостей і ресурсів.
 4. Участь: громадська діяльність вимагає активної участі в демократичному процесі, включаючи голосування, участь у публічних дебатах і волонтерство у своїй громаді.
 5. Співпраця: громадська діяльність передбачає спільну роботу з іншими для досягнення спільних цілей, що формує необхідність визнання взаємозалежності окремих людей і спільнот і спільну роботу для досягнення спільного прогресу.
 6. Толерантність: громадська активність вимагає прийняття різноманітності та здатності терпіти різні точки зору та думки, що вимагає поважати права інших на самовираження та визнавати цінність різних точок зору.
 7. Чесність: громадська діяльність вимагає чесності, прозорості та підзвітності від її практиків. Це означає діяти чесно в усіх взаємодіях і дотримуватись етичних стандартів у своїх діях.

Відповідно, можна прийти до висновків, що при домінуванні термінальних цінностей для громадських активістів та активісток, інструментальні цінності також є одними із домінуючих асоціацій у мотивації до громадської діяльності, що дозволяє висловити припущення про нерозривну взаємопов'язаність екзистенційного та діяльнісного аспектів громадської активності особистості.

Література:

1. Maslow A. H. *The Farther Reaches of Human Nature*. New York: Penguin / Arkana, 1993. 432 p.
2. Rokeach M. *The nature of human values*. New York: Free Press, 1973. 438 p.
3. Schwartz, S.H. Value priorities and behavior: Applying a theory of integrated value systems. In C. Seligman, J.M. Olson, & M.P. Zanna (Eds.), *The psychology of values: The Ontario Symposium*, 1996, Vol. 8 (pp.1-24). Hillsdale, NJ: Erlbaum.